

CD KLASSIEK

Liedcyclus
Gustav Mahler

Gustav Mahler (1860-1911) liep zijn hele leven met zijn ziel onder de arm. Op zijn veertigste had hij al zijn halve familie verloren, liep het niet echt reuze in zijn huwelijk met Alma Schindler en overleed zijn dochtertje. Intussen werkte hij zich uit de naad, maar kreeg nog steeds bakken kritiek over zich heen, omdat hij in veler ogen altijd een 'genaturaliseerde jood' zou blijven. Kortom, dit was niet de gelukkigste mens op aarde. En toch liet uitgerekend deze man overheerlijke muziek na, zoals de prachtige liedcyclus *Lieder eines fahrenden Gesellen*, of het even mooie *Des Knaben Wunderhorn*.

Laatstgenoemde reeks gaat terug op een standaardwerk van de Duitse romantiek: een ruime collectie van volksliederen die de dichters Achim von Arnim en Clemens von Brentano samenstelden tijdens hun reizen langs de Rijn. Het was een verheerlijking van *deimat* in het kwadraat, tegelijk bedoeld om afstand te nemen van de gevaarlijke nieuwlichterij van Napoleon en zijn 'verlichte' gewelddanaren. Meerdere componisten zetten deze klassieke volksliederen op muziek, maar het is toch een opmerkelijk feit dat uitgerekend Mahler er zo enthousiast over was, dat hij ze niet enkel opnam in een liederenprogramma, maar ook nog eens extra liet opduiken in meerdere van zijn symfonieën.

De wonderhoorn-liedcyclus schreef de componist gedurende een hele lange periode. Hij begon eraan in Leipzig in het seizoen 1887-1888 en veertien jaar later was hij er nog altijd mee bezig. Nergens wordt duidelijker hoezeer Mahler de verbindingsfiguur bij uitstek is tussen de klassieke romantiek (met Schubert en Schumann) en de modernen als Schönberg of Webern. Tegelijk zijn deze liederen diep mahleriaans: hij toondichtte niet de hele bundel, maar wat hij koos, heeft zin en betekenis binnen zijn voorkeuren. En die zijn ontegensprekelijk van spirituele aard. Dat hoor je nog het allerbest *klarlicht*, waarin de zanger als het ware echt in de hemel belandt. (jc)

Gustav Mahler, *Des Knaben Wunderhorn*, door Stephan Genz (bariton) en Roger Vignoles (piano), hypérion (distributie Laval), CDA67645, 20,40 euro.

CD KLASSIEK

Internationale accordeon
Richard Strauss

Richard Strauss (1864-1949) had volstrekt geen familiebanden met de Weense walsendynastie. Zijn vader speelde wel in het Hoforkest en de Weense Walsen stonden er toen ook al op het programma en niet alleen op Nieuwjaarsdag. De jonge Richard was een begaafd violist en pianist, maar toen hij het dirigeerstokje begon te hantieren, kreeg hij meteen faam. Hans von Bülow prees hem aan als zijn opvolger aan de Meininger Hofkapelle. Tegelijk bleef Strauss uiteraard ook componeren, maar op zijn dertigste liep het goed fout: zijn op Wagner geïnspireerde opera *Guntram* flopte spectaculair. Strauss was er het hart van in, begroef symbolisch zijn werk in de tuin, compleet met ironische grafsteen. Dit spottende trekje uitte zich muzikaal het jaar daarop, toen hij in november 1894 in Keulen zijn *Lustige Streken van Tijn Uilenspiegel Opus 28* liet opvoeren. Ja, dezelfde schelm die in 1868 door Charles De Coster was beschreven op basis van een schelmenroman uit 1483. Tijds spotternijen worden prima vertolkt in het smakelijke, korte nummer dat met de beroemde hoornklanken aanvangt, maar het einde is treurig: „Aan de galg met hem!“ Misschien wel zijn eigen schuld, want een duister noodlotsmotief weerklonk meermaals. Gelukkig liet het personage Richard Strauss nooit meer los, want hij schreef later nog een gelijkwaardig, zij het veel meer uitgewerkt *Helldenleven Opus 40*. Een figuur waarin men zonder grote moeite de componist zelf mag herkennen. Christoph von Dohnanyi en het beroemde Philharmonia Orchestra maken er een onvergetelijk werk van. De knappe vioolsoli in *Helldenleven* worden vurig gespeeld door Radoslaw Szulc. (jc)

Richard Strauss, *Till Eulenspiegels Lustige Streiche. Ein Helldenleben*, door de Philharmonia Orchestra onder leiding van Christoph von Dohnanyi, Signum classics (distributie Laval), SIGCD148, 20,40 euro.

Het wekelijkse aanbod boeken, cd's en dvd's in *Kerk+Leven* is ook te raadplegen en te bestellen via het *Mediacenter* op de website www.kerknet.be.

BOEK RELIGIE

Benedictijnse inspiratie
Anselm Grün

Wie meent in dit nieuwste boek van Anselm Grün, *Benedictijnse regels voor een gelukkig leven*, een commentaar van de Duitse bestsellerauteur op de regel van Benedictus te vinden, vergist zich. Grün, zelf benedictijn, probeert in zijn oeuvre de spirituele traditie te verbinden met de hedendaagse psychologie. Daarvoor ontdoet hij de spiritualiteit van zijn traditionele bolster. In plaats van dus te preken over de benedictijnse regel, haalt hij er tien begrippen uit (zoals oplettendheid, dankbaarheid, stilte en tevredenheid) die hij dan commentarieert vanuit de rijke christelijke traditie (onder meer de Schrift en de kerkvaders), maar ook vanuit psychologische inzichten. Zijn eigen ervaringen komen daarbij eveneens ter sprake. Het vreemde van Grüns werk is dat het aanvankelijk overkomt als een eendimensionale spiritualiteit, zoals vandaag vaak wordt aangeboden: een weg zoeken naar jezelf, om het volmaakte geluk te vinden. Wie echter verder en dieper leest, ontdekt dat dit helemaal niet de bedoeling van de auteur is. Het gaat hem om de relatie met God. „Wij willen innerlijk groeien en steeds meer naar de gedaante toegroeien die God ons heeft toegedacht“, zo lezen we in het laatste hoofdstuk. (eds)

Anselm Grün, *Benedictijnse regels voor gelukkig leven*, Forte/ Altiora, Averbode, 2009, 128 blz., 14,95 euro, ISBN 978 90 7995 602 9.

BOEK PRAKTISCH

Eten uit de tuin
Karen Liebreich

God schiep een tuin, zo vertelt de Bijbel. En dat is geen detail. Tuinieren is eigenlijk nooit helemaal weg geweest, maar thans wagen ook bezitters van piepkleine tuintjes zich aan tuinieren, met als doel een en ander te kunnen oogsten. Dit handige boek bevat drie delen. Eerst leren wij de basis van het tuinieren (bemesten, grond voorbereiden, compost). Vervolgens komt er een soort van kalender, waarin we per maand leren wat er in de tuin gedaan kan worden en wat geogst moet worden. Enkele seizoensrecepten vervolledigen de tips. Tot slot is er een uitgebreid hoofdstuk met de courante soorten groenten en fruit en allerlei nuttige weetjes. Ook kruiden, zoals citroenmelisse, krijgen aandacht. Wij kijken al uit naar volgende lente! (eds)

Karen Liebreich (en anderen), *Eten uit de tuin. Fruit, groenten en kruiden uit eigen tuin. Met recepten voor de heerlijkste gerechten*, Unieboek, Houten, Antwerpen, 2009, 222 blz., 19,95 euro, ISBN 978 90 475 1065 9.

BOEK GESCHIEDENIS

Tweede Wereldoorlog
Richard Overy

Zeventig jaar geleden, op 1 september 1939, brak de Tweede Wereldoorlog uit. Duitsland viel toen Polen binnen. Twee dagen later verklaarden Engeland en Frankrijk Hitler de oorlog. Maanden later, in mei en juni 1940, overweldigde het Duitse leger vervolgens het grootste deel van Europa. Dat was het begin van de een van de grootste tragedies uit de recente geschiedenis.

De Britse hoogleraar Richard Overy onderzoekt wat er in augustus en september 1939 gebeurde waardoor de wereldbrand uitbrak. Blijkbaar is de werkelijkheid complex. Weinig historici geloven immers nog dat Hitler vooraf een plan had voor de verovering van Europa. Hij surfte als het ware van de ene diplomatieke overwinning naar de andere. De Europese mogendheden hadden vooraf alles gedaan om oorlog te vermijden.

Voor de Duitsers was de inval in Polen een gerechtvaardigde zaak, voor de anderen was het Hitlers stap te ver. Overy vermoedt dat de Britse en Franse regering uiteindelijk toch de oorlog verklaarden, omdat hun publieke opinie in de greep van angst voor het Duitse gevaar verkeerde. Beide regeringen waren dus overtuigd dat oorlog noodzakelijk was.

Als Brit gaat de auteur in op de tragische figuur van de Britse regeringsleider Chamberlain, op wie het besef verpletterend woog dat hij zijn land een oorlog instuurde. De man ging er uiteindelijk ook aan ten onder. (eds)

Richard Overy, *1939. De zes dagen voor het uitbreken van de oorlog*, De Bezige Bij, Amsterdam, 2009, 14,90 euro, ISBN 978 90 234 4200 4.

